

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY
KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA KASZUBSKIEGO

POZIOM ROZSZERZONY

 DATA: **23 maja 2018 r.**

 GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

 CZAS PRACY: **180 minut**

 LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **63**
**UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia ucznia do:

 dostosowania
kryteriów oceniania

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

NOWA FORMUŁA

MOK-R1_1P-182

Przeczëtôj tekst i wëkônôj zadania 1.–5. Òdpòwiescë dôwôj blós pò kaszëbskù.

Jan Dosz

Czë biblioteczi dobrze służą Tatczëznie?

Ni ma mòżnoscë, żebë zachòwac kaszëbską mòwã bez rozwiju pismieniznë! Le jak tu jã rozwijac, skòrno Kaszëbi nie chcą czëtac, abò [...] nie rozmiëją czëtac pò kaszëbskù. Kò je w tim kãsk pròwdë. Skąd bë mielë dobrze rozmiëc czëtac, czej sã w szkòle nie ùczëlë? Ale czë to mòże służec za pòwòd, bë nie kùpiwac kaszëbskich ksążk? Bùten szëkù! Jeżlë nie kùpią, tej jak mają sã nauczëc?! Taczé tlòmaczënié to je le wëmówka przed ùczbòwną zgnilòtą [...] – to je zamikanié sã w òbjimie swòjégò zgnilusowatégò kòmfortu.

Tej jakò je stegna rozwiju kaszëbszi pismieniznë? Baro wąskò. Kòniecno trzeba dążec do te, bë nowò lëteratura pòwstòwa, ale trzeba [...] dążec do te, bë szła midzë lëdzy. Ò to ni mògå le dbac ùtwòrcë. [...] Òni [...] dôwają dokazë, swòjã mądrosc, talent. [...] Jim wicy je dokazów, tim wicy dô sã westrzód nich nalezc perlów. Bë duńc do czëtińca, ni mògå téz leno dbac wëdòwiznë. Kò òne pòdjimają wiòldzë zadanié, zlë pùszczają na wid lëteraturã mòlégò regionu w malińcizich nakładach. [...] Tej chto mò miec starã, bë ksążka tròfia do chëczë? Pò pròwdze ò to pòwinien dbac kòzdi, chto na Kaszëbach mieszkò i jé kaszëbszi chlëb. Ten chlëb je brzadã mądroscë ùszlëch pòkòlëniów, je brzadã doròbkù gòspòdarczégò naszich òjców, je brzadã tegò, że Kaszëbi òd stalat tu gòspòdarzëlë na słabëch zemiach, a dzys òne przënòszają jestkù [...]. Temù òbòwiãzkã wszëtczich je dbalota ò tozsamòsc [...]. A bez pismieniznë nie zachòwiëmë jãzëka, a bez jãzëka – kùlturë i juwernotë. Temù w to dzëło nôbarzi pòwinë sã włączac instytucje kùlturë i òswiatë, to je ùrzãdë, szkòlë, dodómë kùlturë a biblioteczi.

Wierã òsoblëwie te òstatné mają tu wiele do zdzejaniò. Kò są pò to, żebë sparlãczëc czëtińca z ksążką. Mùszą tej miec tã ksążkã ù se. [...] Są biblioteczi na Kaszëbach, chtërne mają wnet wszëtkò, co pò kaszëbskù i ò Kaszëbach sã pòjòwiò. [...] Je jesz czile bibliotek, co mòże ni mają wszëtczich regionalnëch ksążk na bieżàco, ale wiele robią dlò regionu. Przëklãdã je kòscërskò biblioteka miastowò, chtërna rëchtuje co rokù Tardzi Ksążczë Kaszëbszi i Pòmòrszi. [...] Zachãcywò do pisaniò i wëdòwaniò. Przez to wszëtkò mòckò sã wpisywò w pòdskòcianié rësztotë kaszëbszi pismieniznë. [...]

Równò bëlné je digitalizowanié stòrëch ksążk kaszëbszczich, chtërnëch ju dzys nicht nie wznòwiò [...], a jaczé są baro czekawé i wòrtné nié blós dlò znajòrzów. W tim wiòldzë mò zaslëdzi pòwiatowò biblioteka z Wejrowa. [...]

Zdòwò sã nawetka z wiërzchù, że tegò wszëtczégò je dosc tëlë. [...] Ale czë to je dosc? Nié! Przede wszëtczim w to kaszëbsczë dzëjanié włącziwò sã za mało biblioteków. Te czile – mòże czilenòsce – baro bëlnëch przëklãdów – to je le dzëlëk z szeroczi hùrmë tëch placówków w regionie. Równak baro wòzny dzëlëk! [...] Przëklòd dlò jinszych, chtërny mòże bë téz chcelë zapisac sã dobrze w pismieniznie regionu [...].

J. Dosz, *Czë biblioteczi dobrze służą Tatczëznie?*, „Stegna” 2010, nr 3, s. 5–6.

Zadanié 1. (0–1)

Pòdsztrëchnij JO, jeżlë zdanié je zgòdné z tekstã, abò NIÉ, jeżlë zdanié nie je zgòdné.

1.	Rozkòscërzanié kaszëbszczich ksążków midzë czëtińcama je przëdnyim zadanim w pierszi rëdze mùzeów.	JO	NIÉ
2.	Wiele Kaszëbów ni mò chãcë czëtac pò kaszëbskù.	JO	NIÉ
3.	Kaszëbsczë ksążczë sã colemało wëdòwóné we wiòldzich nakładach.	JO	NIÉ

Przeczëtôj tekst i wëkònôj zadania 6.–9. Odpòwiescë dôwôj blós pò kaszëbskù.

Tomôsz Fópka

Karaòke pò kaszëbskù. Ùdba w robòce

Òd 2007 rokù je w sécë jedna starna, na chtërny jidze nalezc skòpicą darmòk piesniów, aranżów do spiéwaniô, ale téz tłómaczënków na pòlsczi kaszëbszczich tekstów a nagrania wëmòwë. [...]

Ale są to w wikszoścë nowé spiéwë. A spiewac lubimë colemã to, co ju bëlno znómë. Stòré dokazë. Jinô rzecz, że tak na ògle wcyg mało znajemë kaszëbszczich spiéwów. Wiele robiã, cobë to zmienic òrganizacje rozmajitëch spiéwnëch rezegracjów na Kaszëbach [...] Równak kaszëbszczégò karaòke, a do te [...] w internece jész nie bëło. [...] I to sã zjiscëło za sprawã Kaszëbskò-Pòmòrszczégò Zrzeszeniô [...].

Karaòke w całoscë przészło z Japónii i chùtkò rozeszło sã pò całim swiece. W internece je chòcle pòlskò starna ising.pl czë ikaraoke.pl. Sama ùdba kaszëbszczégò karaòke nie bëła nowô. W 2012 rokù bëtowsczi bùrméster Ryszard Sylka bédowôł Kaszëbsczi Artisticzny Agencji z Chwaszczëna stwòrzenië kaszëbszczégò karaòke dlô szkólnëch. [...]

Waldemôr Gwizdała z bióra Zrzeszeniô zajął sã twòrzenim internetowi maszinë do kaszëbszczégò karaòke.

W zélnikù [2015 rokù] wersjô kaszëbszczégò karaòke szła ju pòd pùbliczny òbzòrk w internece i zebra wiele „lajków” a pòchwólënków. [...]

Chto chce sã pòbawic w spiéwanië karaòke pò kaszëbskù, mùsi zazdrzec na starnã www.kaszubskiekaraoke.pl. Tej je nót wëbrac jednã z bédowónëch, znónëch frantówków. [...] Scygô sã do swòjégò kòmputra specjalny program, dzãka jacémù karaòke „chòdzy”. Dali, pò knypsniãcym, lecy mùzyka i tekst, jacé mòżno zatrëmãc i pùszczac, jaż sã nauczic spiéwë. Tonacje piesniów òstałë tak dobróné, cobë brëkòwnicë jigrë ni mielë kłòpòtu z wëcygniãcym zwãków głòsã.

Je to ju terô dobri bédënk do pòspólny zabawë, a pò nanieseniem kòrektów – téz do nòuczi. Pòsobné karaòke mògłòbë bëc np. z kòlãdama. Mészlã, że tematika zanólégò òd tëch, co mądã z niégò kòrzëstac. W całoscë wcyg zachãcywómë do spiéwaniô pò kaszëbskù!

T. Fópka, *Karaòke pò kaszëbskù. Ùdba w robòce*, „Pomerania” 2015, nr 10, s. 43.

Zadanië 6. (0–2)

a) Jaczi gatënk reprezentëje pòdóny tekst?

.....

b) Wëmieni jednã znankã tegò gatënkù wëpòwiescë.

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanié 7. (0–1)**Przépòrządkùj title do akapitów. Rozwiązanié wpiszé do tabelci.**

- Pòpùlarnosc karaòke na całim swiece.
- Starnë: ising.pl, ikaraoke.pl. jakno zbiér tekstów do kaszëbsczégò karaòke.
- Pòdjimiznë dlô rozkòscérzaniô kaszëbszczich piesniów.
- Bédënk internetowi starnë z tekstama do spiéwaniô.
- Rozlubienié lédzy w spiéwaniu przede wszëtczim nowëch spiéwów.

Akapit	Titel
1.	
2.	
3.	

Zadanié 8. (0–1)**Gwòsnyma słowama pò kaszëbskù wëjasnij znaczenié ùżëtégò w teksce słowa *brëkòwnik*.**

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanié 9. (0–2)**Pòdsztrëchnij JO, jeżlë zdanié je zgòdné z tekstã, abò NIÉ, jeżlë zdanié nie je zgòdné.**

1.	Do kaszëbsczégò karaòke w Kaszëbskò-Pòmòrsczim Zrzeszenim òstòł zrëchtowóny specjalny program.	JO	NIÉ
2.	Kaszëbsczé karaòke pòwstało w 2007 roku.	JO	NIÉ
3.	Program do kaszëbsczégò karaòke miòł fele i zebròł wiele „hejtów”.	JO	NIÉ
4.	Pòwstało pòsobné kaszëbsczé karaòke z kòlãdama.	JO	NIÉ

Zadanié 11. (0–30)

Wëbierzë jeden témat i napiszë wëprócowanié.

Temat 1. Co mòże wspierac zachòwanié i rozwij kaszëbsczi tożsamòscë? Rozważë problem na spòdlim pòdónégò tekstu i jinëch tekstów kùlturë. Twòja robòta miaLABÈ miec co nòmni 300 słówów.

Eùgeniusz Prëczkòwsczi

Òbrzãdowi rok na Kaszëbach – dzysdnia. Próba pòdsëmòwaniò

Dërch je [...] znónò tradicjò òdwiédzaniò chëczy przez przestrojińców nazéwónëch colemało gwiónzkã abò barzi na nordze Kaszëb panëszkã. Kòlãdnicë ti przëchòdajã w Wilëjã. Na przòdkù jidze szandara, chtëren pitò gòspòdarzów: *Chceta wa przëjãc gwiónzkã?* Pò dostanim zgòdë całé karno wchòdò do chëczë. [...]

Ògłowò równak coròz mni sã spiéwò kaszëbsczé kòlãdë przë dance. Zwëk ten pròwdac trzimajã Trzeji Królowie, czasã nazéwóny téż Herodama, jaczi na Kaszëbach chòdzą òd chëczë do chëczë w czasie Gòdów do Trzech Króli. Przikré je, że ten dzélëk kaszëbsczi kùlturowòscë sã òstatno zeszpacył. W Baninie, Miszewie czë jinëch òkòlëcznëch wsach dzecë wanożã ju przed swiãtama. Kòlãdë słabò znajã, zòs òblòk i atribùtë sã baro marné [...].

W sylwestra téż chòdzą przestrojińcë [...]. Przòdë bëłë robioné w tim czasie téż psotë, jaczé miałë nibë òstac pò stòrim roku. [...]

Czekawé je to, że jak dżinã jedne zwëczy, tej pòwstòwajã jinszé. Dzãka rësznym szkólnym – regionalëstóm dobrze rozwijò sã zwëk robieniò wiòldżich, czilemétrówëch palmów. [...] Swiãcenié palmów bëło òd dówien dówna. Do te bierze sã colemało wierzbówé witeczy. Pòdlug wierzeniów palmë chroniã domòctwò òd ògnia, wiatrów abò sztormù. W wiòldżich grzëmòtach palmë pòlëlë w domòwym ògniu. Jesz dzys domòcy zjòdajã pò jednym pãczkù, zëbë ùstrzëc sã przed chòrobama gardła. [...]

Jesz do niedòwna mëslełë téż, że czësto zadżinãło òbmiwanié gãbë w niedzielny jastrowi pòrénk. A wejle, je jesz wiele familiów, co regularno dozérãjã gò [...]. Na przëkładze jastrowëch swiãt mòżemë zmerkac, że jim blëzi Gduńska [...], tim słabszé sã kaszëbsczé zwëczy. [...]

Dzëń sw. Jana miòł wiedno wiòldzi znaczeniã w kaszëbsczi tradicji. [...] Nòbarzi pòpùlarnym zwëkã sã dërch sobòtci [...]. Nen zwëk dërch ròd je dozéróny na Kaszëbach. Towarżã mù festinë, jòrmarci, krómë, wëstãpë rozmajitëch karnów [...]. Wiele mni znóné je scynanié kani – òbrzãd baro czekawi, znóny le na Kaszëbach. [...] Ó przinidnotã tegò òbrzãdu mòże bëc spòkójnym, temù że wiedno jegò pòkòzk je wiòldżim i ùdónym wëdãrzenim kùlturowim dlò całégò òkòlégò. [...]

Jesz czilenòsce lat temù jò sã spòtikòł z rozmajitima òrtama ùtczeniò żniwnégò abò bülwòwégò bãksa, to je zakùnczeniò żniw czë wëbiéraniò bùlew. W latach 90. ùszlégò wëkù jò widzòł jesz òblëwanié wòdã gbùra przë halanim òstatny fòrë zbòzégò, czë òsoblëwégò spòsobù ùctowaniò pò wëbiéranim, dze plinice bëłë nòpierszim jestkù. [...]

Całò kaszëbskò òbrzãdowòsc je dzélã naszi kùlturë. Wiele z baro przòdë pòpùlarnëch zwëków czësto zadżinãło, jinszé dżinã, jesz jinszych zëwòt je sztabil. Niejedne zmieniwajã swòj charakter (np. òżniwinë, swiãcenié palmów), jinszé prosto sã òdròdzajã (np. sobòtci). Żëwòtnosc zwëków mòcno zanòlégò òd zachòwaniò kaszëbsczi tożsamòscë. [...]

Leno òd mądroszcë Kaszëbów zanòlégò to, na kùli më zachòwiemë rodné zwëczy, jak bãdzemë je rozmielë wpisac w dzysdniowã jawernotã i na kùli z tegò bógactwa më bãdzemë mòglë czerpac dlò zachòwaniò i rozwiju kaszëbsczi tożsamòscë.

Wedle E. Prëczkòwsczi, *Òbrzãdowi rok na Kaszëbach – dzysdnia. Próba pòdsëmòwaniò*, „Biuletin Radzëznë Kaszëbsczégò Jãzëka” 2010, s. 176–196.

Temat 2. Dokònôj przërównawczy interpretacji pòdónëch dokazów. Twòja robòta mia labë miec co nòmni 300 słówów.

Bòżena Ùgòwskò

Czas

Mierzony, liczony, òdwieczny
Wëbijóny, wëznòczóny, bezùstanny
Pònad wszëtczim i we wszëtczim
Co fizyką i materią, i abstrakcją
Pònad redotą, miłotą, cerpieniem
Znacząc kùnc i pòczątk
Bezdëszny méster zëmny
Samòtnik, chòc kòzdémù towarzësz
Na drodze do wiecznoscë bezczasu

B. Ùgòwskò, *Òkrëszënë žëcégò*, Gdańsk 2016, s. 42.

Dorota Wilczewskò

Czas

Przëpiarté do scenë rãce
Bëlë zmiarté òd swòjégò zatraceniégò
I cążkò zgrëbialé òd nieùżëti złoscë

Bëło žëcé i nie bëło gò wcale
Ùmòłkł dobri dzén
Cemné mroczi dôwałë krzëwi wid
Ùcekło žëcé òd žëcégò

I znòwù cos co ùcékò, znòwù czas

Dlò te wszëtczégò czas mò sã nòlepi
Człowiek je tim co tracy i zabòcziwò,
Že zdobéł, że dostòł czas
Przë kùncu colemało tracy, wiedno tracy
Człowiek i czas co jidą pò nierównëch drogach.
Wcyg jidą.

D. Wilczewskò, *Pòd pierznã Dobrégò*, Banino – Kartuzy 2010, s. 21.

(We wszystkich tekstach pisownię dostosowano do współczesnych zasad ortograficznych)

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)